

Retrobar: la xarxa d'intercanvi cultural entre territoris de parla catalana i occitana

EL projecte sorgeix de l'aliança estratègica establerta entre el BarnaSants, el Teatre des Born de Ciutadella de Menorca, El Casal de Perpinyà i les associacions occitanistes de Tolosa de Llenguadoc Convergència occitana i Institut d'Estudis Occitans 31 | Marina Rossell (Catalunya), Anna Ferrer (Menorca), Pere Figueres (Catalunya del Nord) i Eric Fraj (Occitània) són els artistes seleccionats per a aquesta primera edició

Anna Ferrer, Eric Fraj i Marina Rossell | Juan Miguel Morales

BarnaSants, el Teatre des Born de Ciutadella de Menorca, El Casal de Perpinyà i les associacions occitanistes de Tolosa de Llenguadoc Convergència occitana i Institut d'Estudis Occitans 31 han establert una aliança per crear la primera xarxa de cultura d'autor d'escala euoregional: Retrobar. El projecte obre amb quatre artistes de la cançó (un de cada territori implicat) que oferiran una gira d'entre 4 i 8 concerts a Tolosa, Barcelona, Ciutadella i Catalunya del Nord. La iniciativa neix amb la voluntat de normalitzar l'intercanvi cultural entre Occitània, Catalunya i les Illes Balears i, concretament, que els cantautors dels dos costats de la frontera puguin presentar llurs treballs arreu de la geografia euoregional amb facilitat.

Des de l'Euroregió Pirineus-Mediterrània es vol així promoure les dues llengües pròpies -català i occità-, mostrar la veritable proximitat cultural que hi ha entre els diferents territoris malgrat les fronteres

administratives, explicar-se els valors, les tradicions i la història compartida entre les regions, i promocionar els productes locals, per exemple, amb entitats compromeses en els productes de Km0 com Trésors d'Occitanie.

Dimecres es va presentar en roda de premsa a Barcelona el projecte Retrobar i es va incidir a assenyalar que els quatre artistes seleccionats són artistes que presentaran treballs inèdits, bé sigui perquè han publicat un àlbum nou, bé sigui perquè estrenen un nou espectacle. Van ser presents, a la roda, tres dels quatre artistes: la cantautora referencial **Marina Rossell**, l'occità **Eric Fraj** i la menorquina **Anna Ferrer**, mentre que el nord-català **Pere Figueres** no va poder assistir.

D'esquerra a dreta: El codirector del Barnasants, Marçal Girbau; la cantautora menorquina Anna Ferrer; el director del Barnasants, Pere Camps; el cantautor occità Eric Fraj; l'artista barcelonina Marina Rossell; i el president de Convergència Occitana, Joan-Francés Laffont. Foto: J.M. Morales

Per bastir aquesta xarxa de cultura entre territoris de llengua i cultura catalana i occitana, l'organització té com a padrins el director i cel codirector del BarnaSants, Pere Camps i Marçal Girbau, i el president de Convergència Occitana, Joan-Francés Laffont. En roda de premsa, Girbau va posar de manifest que "poder fer xarxa entre territoris de parla catalana i occitana fa obrir el país a 20 milions d'habitants que volen escoltar cançons i facilitarà que els artistes puguin girar dins la geografia que comparteix tradicions".

Laffont va assegurar que "compartim origen cultural, com cantaven abans els artistes de la Nova Cançó catalana i occitana". Tot i que el representant occità expressa que un territori i l'altre no estan al mateix nivell de presa de consciència en la recuperació de la llengua i la cultura pròpies, per ells, "és força important ser acollits a Barcelona com a artistes normals d'una cultura. Hem de fer que els Pirineus ja mai tornin a ser frontera. Anníbal i els cartaginesos van travessar els Pirineus, com

els àrabs, els gots, els visigots... tots han travessat la frontera i aquest festival també ho ha de fer".

Girbau va reblar el relat dient que Retrobar és un projecte des de la cultura, però que hauria de ser punta de llança perquè s'afegissin totes les administracions -sigui a Tolosa, sigui a L'Auditori o al TNC- i que puguin acollir espectacles en la llengua pròpia també de la Vall d'Aran i cooficial de Catalunya.

DE CANTAUTORS I TRADICIÓ TROBADORESCA

L'occità **Eric Fraj**, que celebrarà 50 anys als escenaris amb nou disc, va defensar la tradició trobadoresca de cinc-cents anys de l'occità, parlant-lo a la roda de premsa. Va explicar que el seu avi era d'Alcoi i que està en el projecte per "fidelitat, dignitat" de la llengua i cultura occitanes, i perquè, per ells, "Barcelona està dues vegades més a prop que París, però el centralisme francès sovint ens inhibeix de mirar cap a Catalunya, l'Aragó, l'Itàlia o el sud de la mar Mediterrània. És important Retrobar perquè ara mateix hi ha un centre únic de pensament, la ciutat de la llum, que té el fantasma d'universalitat, però hi ha més d'un centre interessant de cultura, com Catalunya, País Valencià, etc. Projectes com Retrobar ajuden a descolonitzar la ment de segles d'història jacobinista centralista. A força de nits (parafrasejant **Lluís Llach**), i de dies també, sortirem d'aquest país de la llibertat que sovint és un país de servitud".

Fraj també va criticar de la manera de fer de l'Estat francès, que "sovint només veu la diferència als territoris d'ultramar i no veu que dins de l'estat una altra realitat és possible. El projecte Retrobar demostra que hi ha una tradició occitanocatalana, com ja va demostrar el lingüista occità Loïs Alibèrt, que a començaments de segle XX va poder imprimir la primera gramàtica occitana, gràcies a la germandat de la cultura catalana amb els occitanistes. El nostre rol és el de mostrar que dins l'Estat francès hi ha diferències i que cal obrir-se als altres, l'alteritat. Obrir la ment, el cor i a un altre futur possible".

La realitat de la cantautora menorquina **Anna Ferrer** ha estat tota una altra: per a ella, viure a una illa li ha fet el món finit, perquè després de la mar sembla que no hi hagi res. Va explicar que de petita anava a Mallorca, però que no va conèixer els cosins germans d'Eivissa i Formentera fins als vint anys. "Ara tinc una sensació similar, és com un eixamplar qui ets tu per capítols. Quan arribes a terra ferma, la circulació és més fàcil, podríem arribar a peu a Occitània. Amb projectes com Retrobem reconeixes versions de tu, dels teus avantpassats. Reconec aquesta germanor i tinc una zero sensació d'exotització. Vull viure-ho com a part de reconeixement, com si hi haguessin escampats pel món trossos que vas recomponent. És la meua manera d'entendre la música a Menorca".

La veterania de **Marina Rossell** és un grau i ella té molts records del seu pas per Occitània. La penedesenca va apuntar, però, una paradoxa que ha pensat: "Quan vaig començar a cantar fa més de quaranta anys, hi havia una interrelació més conscient i estreta. Em pregunto, per què? També ha passat amb la resta de l'Estat. No sé on rau el conflicte, o ho sabem massa... Tanmateix, sento que hem de celebrar que tornem a cantar, que tornem a reunir-nos. Des de fa dos anys que no ens reuníem amb gent fora de la bombolla. La pandèmia ens ha passat a tothom. Aquests concerts de presentació del *300 crits* (Satélite K, 2021), han tingut el 100% d'aforament, per primera vegada des dels últims concerts a BarnaSants de fa dos anys a Gandia i Formentera. Retrobar és fer girar la roda de la vida, de la cultura, de l'esperit d'estar sobrevivint a una pesta mundial. La música és un recer. Hem tornat a llegir, a comunicar-nos i la cultura ha estat un eix fonamental. La cultura et dona una seguretat, una esperança, un horitzó. Les cançons m'han nodrit sempre, des del meu poble de la Gornal al col·legi nacional no arribava res. Per sort la roda de la vida m'ha dut al que diu **Fraj**, com és d'important el fet de reconèixer l'altre, l'emigrant, les altres cultures ?com sempre acull el BarnaSants?. També com diu l'**Anna**: l'altra mirada, el retrobament en el territori cosí".

Eric Fraj, Anna Ferrer i Marina Rossell Foto: Juan Miguel Morales

BarnaSants no és el primer cop que posa el focus en la cultura occitana. L'any 2013 va fer la seva inauguració a Vielha, i ha programat i programa enguany artistes occitans com **Primàel** (dissabte 12 de març, Harlem Jazz Club); **Eric Fraj** (diumenge 20 de març, Harlem, 19h); **Muriel Batbie** (dissabte 2 d'abril, CC Albareda, 20h); la producció pròpia **Ò.C. Brigada Internacional** -que amb la Ò, d'Occitània i la C de Catalunya aplegarà artistes de la Nòva Cançon Occitana- (Centre Artesà Tradicionàrius, 14 de maig, 20h); i **Rodín**, amb un debut en solitari en occità (diumenge 15 de maig, Harlem Jazz Club, 20h).

Finalment, hi ha en paral·lel, una altra notícia recent del Festival de Cançó d'autor. La Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) i l'Associació República de la Cultura -l'entitat organitzadora del Barnasants- han firmat un conveni de col·laboració de dos anys per tal de promocionar i difondre les activitats del Festival Barnasants.